

Jacques Drèze over "Supply and Demand Influences on Output and Employment"

Door middel van een samenwerkingsverband tussen de VSB, het CentER, en het NAKI werd de VSB-Masterclass georganiseerd, die van 9 tot en met 13 december jongstleden in den Haag plaatsvond. Op deze VSB-Masterclass werden onder andere drie mini-cursussen gegeven door economische "masters" als Orley Ashenfelter, Richard Jackman, Steve Nickell en Jacques Drèze. Het centrale thema van deze masterclass was werkloosheid of meer in het algemeen de arbeidsmarkt. Dit thema sloot vrijwel naadloos aan bij mijn eigen onderzoek, dat betrekking heeft op het bestuderen van rantsoeneringsmodellen en de mogelijke aanpassingsprocessen die optreden in dergelijke modellen.

Rantsoeneringsmodellen maken het mogelijk om op theoretisch verantwoorde wijze economieën te beschouwen waarin het prijsmechanisme niet perfect kan werken. Mogelijke oorzaken hiervan zijn het bestaan van minimumlonen, minimumprijzen voor bepaalde agrarische producten, het gebruik van "mark-up pricing" door bedrijven, koppelingen tussen lonen en prijzen, en koppelingen tussen lonen van verschillende groeperingen onderling. Het gevolg hiervan is dat niet alle markten zullen ruimen, ofwel het bestaan van vraag en aanbodoverschotten. Aangezien het prijsmechanisme niet perfect werkt, zullen niet alleen de prijzen zich aanpassen als gevolg van de zojuist genoemde overschotten, doch zullen er ook hoeveelheidsaanpassingen plaatsvinden. Een voorbeeld van een hoeveelheidsaanpassing is te vinden op de arbeidsmarkt, waar een aanbodoverschot van arbeid is. Op deze markt vindt een hoeveelheidsaanpassing plaats, een aantal economische agenten wordt werkloos en wordt dus gerantsoeneerd op hun arbeidsaanbod. Hierdoor kan er toch een evenwicht op deze markt bereikt worden. Ofschoon de theorie van rantsoeneringseconomieën in staat is om een breed scala van economische verschijnselen te verklaren, is deze zoals zojuist al is aangegeven in het bijzonder geschikt om werkloosheid te bestuderen. De grondleggers van deze theorie zijn Jean-Paul Benassy en Jacques Drèze. Dat de organisatie erin geslaagd is om een grootheid als Drèze te strikken, was voor mij daarom een zeer aangename verrassing.

De eerste hoofdstukken van het door Drèze op de masterclass behandelde boek "Underemployment Equilibria" hebben betrekking op de theorie van rantsoeneringseconomieën. In zijn eerste lezing gaf Drèze een schets van de tekortkomingen en de gewenste uitbreidingen van de bestaande theorie. Hierbij dacht hij met name aan het modelleren van onzekerheid bij het ontbreken van een volledig systeem van "insurance markets", en het bestuderen van prijszettend gedrag van ondernemingen en dit alles binnen het kader van rantsoeneringsmodellen.

In zijn tweede lezing ging Drèze met name in op het modelleren van onzekerheid. Onzekerheid speelt een belangrijke rol op de arbeidsmarkt, aangezien het loon dat een werknemer in de toekomst zal verdienen onbekend is, en afhankelijk is van de ontwikkeling van de prijzen en het nationaal inkomen. Een mogelijkheid om deze onzekerheid te ondervangen is een (gedeeltelijke) koppeling tussen lonen en prijzen en tussen lonen en nationaal inkomen. Het een en ander werd door Drèze met nogal wat wiskundig machtsvertoon op superieure wijze uitgelegd.

Dat Drèze zich niet onbetuigd heeft gelaten op het empirische vlak bleek tijdens zijn derde voordracht. Hier presenteerde hij een macro-economisch model dat gebruikt is om de werkloosheid in een aantal Europese landen te bestuderen. Een interessant aspect van dit model is de modellering van de werkgelegenheid. De drie determinanten hiervan zijn het aanbod van arbeid, de vraag naar arbeid gegeven de hoeveelheid kapitaal die bedrijven tot hun beschikking hebben en de vraag naar arbeid gegeven de afzetmogelijkheden van ondernemingen. Een belangrijke conclusie die op grond van de empirische resultaten getrokken kon

worden, was dat een mechanisme waardoor werkloosheid vanzelf verdwijnt in de Europese economieën slechts vrij zwak aanwezig is. Een micro-economische fundering van dit model wordt gegeven door de reeds besproken theorie van rantsoeneringen.

In de laatste bijeenkomst ging Drèze in op goede en slechte manieren om de vraag te stimuleren. Eén van zijn belangrijkste punten was dat vraagstimulering dient te geschieden via investeringen. Hij wees hierbij echter ook op de mogelijke gevaren van vraagstimulering, bijvoorbeeld een hoge staatsschuld. Drèze kon het met enig gevoel voor humor niet nalaten om te vermelden dat de staatsschuld de "trots" van België is. België is namelijk het land met de hoogste staatsschuld ter wereld indien deze uitgedrukt wordt in een percentage van het nationaal product.

Tenslotte zou ik de organisatie van de masterclass willen complimenteren met het aantrekken van Jacques Drèze. Hij is een bron van motivatie en inspiratie voor een nieuwe generatie economen en econometristen.

Jean-Jacques Herings